

VEDLEGG 3 -KVALITETSVEILEDER

1. INNLEDNING

Veilederen er en del av avtalen og skal være et hjelpemiddel for kommuner og avfallsselskap til å sikre riktig kvalitet på den utsorterte plastemballasjen fra husholdninger. Veilederen beskriver kvalitetskrav, kontrollrutiner, og gir også råd om ulike tiltak som bør gjennomføres ovenfor husholdningene, egen virksomhet og underentreprenører.

Veilederen kan oppdateres i avtaleperioden, og den til enhver tid gjeldende versjon er å finne på GPNs hjemmeside under «Verktøykassa». Supplerende anbefalinger til sortering kan finnes på sortere.no.

1.1 BAKGRUNN FOR VEILEDEREN

Grønt Punkt Norge AS (GPN) tilbyr henting, transport og gjenvinning av definert utsortert plastemballasje fra husholdninger. Vilkårene er regulert gjennom kommuneavtalen og kvalitetsveilederen.

For å oppnå optimal materialgjenvinning og minimere transport- og behandlingskostnader er det viktig at råmaterialet er riktig kildesortert, rent, levert løst i oppsamlingsenhet, og deretter tilstrekkelig ballet. Avvik fra kvalitetskravene vil kunne medføre problemer med eksporttillatelse, under selve transporten, samt i sorterings- og gjenvinningsprosessen. Dette kan medføre lavere sorterings- og gjenvinningsgrad, høyere behandlingskostnader og lavere verdi på de prosesserte råvarene.

Formålet med veilederen er å hjelpe kommuner og avfallsselskap i sitt kvalitetsarbeid ved å:

1. Beskrive kvalitetskrav.
2. Foreslå kvalitetsrutiner og ulike tiltak.
3. Beskrive system for kvalitetskontroll som gjennomføres av GPN ved kvalitetsrevisjoner og som selskapene kan utføre i egen regi.

1.2 GJENVINNING AV PLASTEMBALLASJE

Ut fra et miljøperspektiv er det viktig at kildesorteringen i husholdningene er best mulig. Dette innebærer nødvendig og riktig informasjon til husholdningene via hjemmesider, informasjonsmateriell og merking på innsamlingsenheter. Dermed sikrer man ressursutnyttelsen, samt reduserer unødvendig transport av feilsortert avfall og kostnader til videre behandling. Det er også viktig at alle ledd i verdikjeden, fra husholdning til gjenvinning, sees i sammenheng og følges opp.

Plastemballasje fra husholdninger inneholder erfaringsmessig noen typer emballasjeprodukter som av prosess tekniske årsaker ikke blir materialgjenvunnet, slik som ved-nett/-sekk, stroppebånd, EPS (isopor). I tillegg kommer tilgriset plastemballasje som er uønsket, samt produkter som ikke er laget av plast. Disse produktene blir i denne sammenhengen derfor definert som forurensninger. GPN tilbyr ved sin kommuneavtale at av innlevert plastemballasje som inneholder mindre enn 10 % forurensning er målsettingen minst 70 % utsortert til materialgjenvinning.

2 KVALITETSKRAV TIL PLASTEMBALLASJE FRA HUSHOLDNINGER

GPNs retursystem for plastemballasje gjelder for de fleste typer plastemballasje fra husholdninger: mykplast, hardplast og laminaer med tillegg av inntil 10 % gjenvinnbare plastprodukter som ikke er emballasje, samt husholdningslignende plastemballasje fra skoler og barnehager. En del av forpakningene har merkesymboler for riktig kildesortering, noen er merket kastes som restavfall og skal følgelig ikke inn i plastemballasjen. Ved tvil om sorteringsmåte anbefales sjekk på sortere.no.

2.1 FELLES KRAV FOR ALLE TYPER PLASTEMBALLASJE TIL GJENVINNING I GPNs ORDNINGER:

- Plastemballasjen skal være ren og uten forurensninger som f.eks. produkt-rester, EPS, ved-nett, nett, stroppebånd, presenninger, klær, sko, tau, glass, papir, metall, jord, stein eller andre fremmedlegemer.
- Plastemballasjen skal ikke inneholde rester av farlig avfall, metaller og annet som kan skade personer, miljø og/eller maskiner.

2.2 KVALITETSKRITERIER FRA AVTALEN:

- Målet er mindre enn 5 % forurensninger i plastemballasjen.
- Ved forurensningsgrad over 5 % skal forbedringstiltak gjennomføres.
- Ved forurensningsgrad over 10 % gjøres avkortning i Grønt Punkt-støtte eller stans av leveranser inntil akseptabel kvalitet er oppnådd.
- Forurensninger i form av EPS (isopor), vedsekker og stroppebånd tillegges en vekt-faktor på 4 ved beregning av forurensningsmengder.
- I tillegg til plastemballasje kan en leveranse inneholde andre gjenvinnbare plastprodukter med inntil 10 vektprosent.

2.3 FORURENSNINGER OG AVFALL

Avfall og forurensninger i plastemballasjen skaper problemer og økte kostnader i verdikjeden i tillegg til å forringe råvarene som skal sendes til materialgjenvinning. Hovedformålet med kvalitetsarbeidet er derfor å legge til rette for at kun ren plastemballasje fra husholdninger blir sendt til gjenvinning. Da kan man oppnå høy gjenvinningsgrad og lavere produksjonskostnader for råvarene. Kostnadene til transport vil også økes dersom plastemballasjen har høyt innhold av forurensninger og avfall. Kommunen unngår avkortning i økonomisk oppgjør for leveransene dersom forurensningene er under kravene i avtalen.

Analyser av kildesortert husholdningsemballasje fra norske kommuner viser at det er mulig og realistisk å komme under avtalemålet på 5 % vektinnhold av forurensninger og avfall. Dette er derfor valgt som kvalitetsmål. Høyeste grense for innhold av forurensninger er 10 %, ref. pkt. 2.2 over, for å unngå avkortning i oppgjør. Alle med påvist forurensning høyere enn 5 % må utarbeide en plan for forbedringstiltak innen gitt frist og gjennomføre denne.

Lett synlige forurensninger utenpå ballene skal ikke forekomme; slik som papp og papir, store matrester, trebiter og metallgjenstander, presenninger, hageavfall, rør og slanger, stroppebånd, bleier, tekstil, glass, stein o.l. Slike forekomster må påregnes føre til reduksjon i innveid vekt hos sorteringsanlegg (vekt på baller som ikke settes inn i produksjon) og dermed redusert oppgjør til Kommunen.

Forurensninger kan påvises ved mottakskontroll eller analyser hos sorteringsanlegg, ved kvalitetsrevisjoner gjennom GPN eller egenkontroll hos Kommune. Fotodokumentasjon skal i alle tilfelle fremlegges. Dersom Kommune ønsker å få analysert avvist mengde nærmere, etter påstått kvalitetsavvik hos sorteringsanlegg, må kostnaden for dette dekkes av Kommune dersom mengden forurensninger overstiger 10 %.

Analyser fra sorteringsanlegg må i en slik sammenheng betraktes som fullgod dokumentasjon i tillegg til fotodokumentasjon.

2.4 NÆRINGSLIVSEMBALLASJE, HUSHOLDNINGSLIGNENDE PLAST OG PLASTPRODUKTER

Plastemballasje som etter forurensningsloven defineres å komme fra næringsaktører skal ikke inn i innsamlingsordningen fra husholdninger. Dette gjelder også plast fra gjenvinningsstasjoner (gjenbruksstasjoner/miljøstasjoner). Plastemballasje fra næringslivet skal gå til særskilte innsamlere hvor GPN har etablert egne avtaler og ordninger for slik emballasje. Unntak er gjort for husholdningslignende plastemballasje fra skoler og barnehager. Kommunene må ha særskilt fokus på kvalitet og informasjon overfor slike avfallsbesittere, da erfaring tilsier at det forekommer mye tilgriset plast, medisinsk avfall og andre forurensninger fra disse.

Innhold av annen gjenvinnbar næringslivsemballasje og andre uønskede produkter og forurensninger skal reduseres gjennom ulike målrettede tiltak som veilederen beskriver.

Det finnes en rekke gjenvinnbare plastprodukter som ikke er omfattet av produsentansvaret for emballasje. Dette er f.eks. leketøy, kjøkken- og hageredskaper og andre plastprodukter. GPN mottar ikke finansiering for disse produktene, og kan derfor ikke finansiere innsamlings- og gjenvinningsløsninger for disse. Dog er det etter ønske fra kommuner og myndigheter åpnet for at Kommunene kan levere slikt i innsamlingsordningen for plastemballasje. Dette er løst i denne avtalen med å tillate inntil 10 vektprosent gjenvinnbare plastprodukter og finansiert ved lavere Grønt Punkt-støtter.

3 KRAV OG VEILEDNING TIL RIKTIG SORTERING

3.1 REN PLASTEMBALLASJE UTEN PRODUKTRESTER:

Det anbefales følgende informasjon til innbyggere: Nødvendig vasking kan skje med kaldt vann. Bruk av børste minsker mengdebehovet av vann. Alternativt kan restvann etter oppvask, etter koking av grønnsaker o.l. brukes til vasking av tilgriset plastemballasje.

Bruk sunn fornuft! Svært tilgriset eller ikke tilfredsstillende ren plastemballasje skal kastes i restavfallet, eller til systemer for farlig avfall dersom disse inneholder rester av farlig avfall.

3.2 FØLGENDE INNGÅR SOM GODKJENT PLASTEMBALLASJE FRA HUSHOLDNINGER:

Avfallstype	Beskrivelse og eksempler	Materialtype
<p>Ren folie – tynn myk plastemballasje, bobleplast</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bæreposer • Andre plastposer • Poser og folie fra emballerte produkter, herunder også laminerte produkter som kaffeposer, potetgullposer og lignende, med mindre de er symbolmerket som restavfall. 	<p>Skal være ren.</p> <p>Hvis tilgriset eller innhold av produkt-rester skal emballasjen kastes i restavfallet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polyetylen (PE) • Kompositter/laminater
<p>Ren og tom hardplast - flasker, kanner og brett</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Flasker og kanner i plast for matvarer, vaskemidler, sjampo, osv. • Flasker i plast for drikkevarer (unntatt norske panteflasker) • Yoghurt- og rømmebeger mv. • Brett, beger og pakninger for frukt, grønt og kjøttvarer • Blomsterpotter og -brett 	<ul style="list-style-type: none"> • Polyetylen (PE) • Polypropylen (PP) • (PET) • Polystyren (PS) • Kompositter/laminater
<p>Tom og tørr faremerket emballasje</p>	<p>Se punkt 3.4</p>	<p>Se punkt 3.4</p>
<p>Husholdningslignende plastemballasje fra skoler og barnehager.</p>	<p>SKAL være husholdningslignende som definert over.</p>	<p>Skal være ren.</p> <p>Hvis tilgriset eller innhold av produkt-rester skal emballasjen kastes i restavfallet.</p> <p>Erfaring tilsier at det kreves ekstra tiltak for å kunne ivareta tilstrekkelig renhet.</p> <p>Som over</p>
<p>Plastprodukter, ikke- emballasje (inntil 10 vektprosent)</p>	<p>Leker uten EE-avfall, boller, kopper, tallerkener, engangsbestikk- og servise, bøtter, matbokser, oppbevaringsbokser, sportsartikler, bygningsfolie (vindspærre/fuktsperre), sekker, kleshengere.</p>	<p>Skal være ren.</p> <p>Hvis tilgriset skal plastproduktet kastes i restavfallet.</p> <p>Skal være gjenvinnbare enheter av plast under 20 liter som uten oppdeling kan plasseres i pose/sekk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polyetylen (PE) • Polypropylen (PP) • (PET) • Polystyren (PS) • Kompositter/laminater

3.3 FØLGENDE REGNES SOM FORURENSNINGER OG SKAL IKKE LEVERES I PLASTEMBALLASJEN.

Avfallstype	Beskrivelse og eksempler	Veiledning
Tilgriset, eller forurenset emballasje	Inneholdende: matrester, farlig og ufarlig væske/produkt-rester, blod-søl, medisinsk avfall, osv.	Hvis det ikke er mulig å få emballasjen tilstrekkelig ren, <u>skal</u> hele enheten kastes i restavfallet, eller i system for farlig avfall.
Næringslivsemballasje	Plastfolie, landbruksplast eller annen plastemballasje som oppstår i næringslivet	Leveres til Innsamler for slik emballasje. Noen kommuner har organisert innsamling fra næring gjennom egne selskap som Retura, osv.
Uønsket plastemballasje*)	<ul style="list-style-type: none"> • EPS (isopor): Emballasje for EE-produkter og tilsvarende, samt annen emballasje av EPS • Ved-nett (sekk) • Stroppebånd 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekspandert polystyren (EPS) Det skal fremgå i all informasjon at dette ikke skal leveres i innsamlingsløsningen for plastemballasje fra husholdning, men til annen alternativ løsning som angis spesifikt. *) Blir tillagt en vekt-faktor på 4 ved beregning forurensning ved revisjoner
Plast som ikke er emballasje og som heller ikke er akseptert som «gjenvinnbare plastprodukter inntil 10 vektprosent». *)	<ul style="list-style-type: none"> • Større plastprodukter enn 20 liter • Presenninger • Klær og sko i plast eller gummi • Bildekk, sykkeldekk- og slanger • Hagemøbler og hageslanger • Skumplast / skumgummi • Tau, snorer og elektriske ledninger • Kaffekapsler • Badebasseng og badeballer • Trampoliner • Juletrær • Kassetter • CD/DVD • Medisinske artikler, herunder pillebrett • Armerte bærenett 	Leveres i returordning for slikt, eller i restavfallet etter Kommunens anvisning. *) GPN aksepterer inntil 10 % annen gjenvinnbar plast uten at det blir betraktet som forurensning, se punkt 3.2.
Ikke plast	<ul style="list-style-type: none"> • Matavfall • Bleier • Papp og papir • Glass • Metall • Klær og sko • Tre • Møbler • Hageavfall • Stein/grus • EE-avfall • Annet avfall 	Leveres i returordning for slikt, eller i restavfallet.
Faremerket emballasje	<ul style="list-style-type: none"> • Se punkt 3.4 	

3.4 PLASTEMBALLASJE FOR KJEMIKALIER OG FARLIGE STOFFER

Spesielle regler gjelder for faremerket plastemballasje:

Faremerking	Type stoff (eksempler)	Levering/avsetning
 <p>ETSENDE</p> <p>BRANNFARLIG Advarsel</p> <p>HELSEFARE</p> <p>MILJØFARE</p> <p>KRONISK HELSEFARE Advarsel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spyleveskekanner • Tennvæskeskanner • Klorflasker • Salmiakflasker 	<p>Kan leveres sammen med ordinær innsamlingsordning for plastemballasje dersom rengjort eller tom for produkt-rester (drypptørr) og uten kork.</p> <p>Tomme oljekanner leveres som restavfall.</p> <p>I motsatt fall: Leveres mottak for farlig avfall og skal følge avsetningskanaler for farlig avfall.</p>
 <p>AKUTT GIFTIG</p> <p>OKSIDERENDE</p> <p>GASS UNDER TRYKK</p> <p>EKSPLOSJONS- FARLIG</p> <p>KRONISK HELSEFARE Fare</p> <p>BRANNFARLIG Fare</p>	<p>Alle typer</p>	<p>Leveres <u>mottak for farlig avfall</u>.</p> <p>Skal følge avsetningskanaler for farlig avfall.</p>

4 KONTROLLER OG OPPFØLGINGER FRA GPN

4.1 MOTTAKSKONTROLL HOS SORTERINGS-/GJENVINNINGSANLEGG OG VARSLING

Sorteringsanleggene/gjenvinningsanleggene utfører visuell mottakskontroll ved lossing av plastemballasjen. Dersom et anlegg mener at hele eller deler av forsendelsen ikke er egnet til prosessering, gjelder følgende:

1. Uegnet mengde settes til side, bilder tas og GPN varsles.
2. GPN varsler deretter Kommunen som har 5 virkedager på å komme med eventuelle innsigelser til avviket, eller fremstille krav til egen inspeksjon på anlegget.

Hvis Kommunen krever analyse av uegnet mengde og resultatet fra sorteringsanlegget viser høyere enn 10 % forurensninger må kostnadene for analysen betales av Kommunen. I motsatt fall betaler GPN for analysen og mengden godkjennes. Etter fullført saksbehandling vil mengden bli trukket fra i forhold til innveid mengde dersom analysen har påvist høyere enn 10 % forurensninger.

4.2 KVALITETSREVISJONER HOS KOMMUNEN

Mottakskontroll hos sorteringsanlegg er ikke alene godt nok for å sikre nødvendig kvalitet. Derfor gjennomføres systematiske kvalitetsrevisjoner av Kommunens systemløsninger, logistikk-løsninger, rutiner, lagerfasiliteter og plukkanalyse av tilfeldige utvalg fra lageret. Revisjonen har som formål å kontrollere kvaliteten, samt å gjennomgå rutiner og gi veiledning om forbedringer. Ut fra resultatene fra revisjonene plasseres Kommune/selskap i kvalitetsklasse A, B eller C som bestemmer hva slags videre oppfølging som skal skje:

Klasse	Kvalitet	Tiltak
A	< 5% forurensning *)	<ul style="list-style-type: none"> • Ingen tiltak nødvendig. • Kommunen fortsetter det kontinuerlige kvalitetsarbeidet.
B	5 til 10 % forurensning *)	<ul style="list-style-type: none"> • Kommune må utarbeide plan for kvalitetsforbedringer med gjennomføringsfrister og oversende denne GPN innen avtalt frist. • Eventuell hyppigere oppfølging og revisjon fra GPN.
C	> 10 % forurensning eller forurensninger utenpå ballene *)	<ul style="list-style-type: none"> • Det vurderes om videre forsendelser skal stoppes eller avkortning gjennomføres. Avkortning etter kvalitetsrevisjon gjøres gjeldende for etterfølgende leveranser og inntil endret kvalitet påvises ved ny plukkanalyse • Kommune må utarbeide plan for kvalitetsforbedringer med gjennomføringsfrister og oversende denne GPN innen avtalt frist. • Hyppigere oppfølging og revisjon fra GPN.

*) Se kapittel 3.3 for definisjon av forurensninger.

Kvalitetsrevisjonene kan gjennomføres som anmeldte eller uanmeldte besøk av GPN, eller en ekstern virksomhet utpekt av GPN. Sjekkliste, som sendes ut av GPN ved forhåndsvarsling, skal utfylles og innsendes på forhånd. Kommunen skal sørge for egnet sted, egnet areal, nødvendig mannskap og utstyr for gjennomføringen av plukkanalysen. Analysen vil normalt gjennomføres på ferdigvarelager, men der det er mer hensiktsmessig utføres kontrollen på upresset vare. Etter utført kvalitetsrevisjon vil rapport bli utarbeidet av GPN.

4.3 OVERSIKT OVER LEVERANSER / STATISTIKK

Som angitt ovenfor vil Kommunen få direkte melding ved kvalitetsavvik, enten det er gjennom tilbakemelding fra mottakskontroll eller ved kvalitetsrevisjoner.

Når det gjelder mengder utsortert/gjenvunnet samlet fra anleggene har GPN rett til å publisere dette på nasjonalt nivå. I tillegg kan GPN publisere tonnasje og kg/innb. per Kommune.

Kommunen vil ikke få spesifisert sorteringsgrad for sine enkelte leveranser, men som del av et gjennomsnitt for samlet tonnasje fra hele landet gjennom kalenderåret, som blir publisert av GPN.

Gjennom [GPNs webrapport-system](#) kan Kommunen hente ut statistikk per måned, per år, osv. over egne leveranser og godkjente mengder.

4.4 HJELPEMIDLER FRA GPN

GPN tilbyr et utvalg av hjelpemidler som Kommunen står fritt til å benytte i sitt arbeid med plastemballasjeinnsamling og forbedring av kvalitet. Disse hjelpemidlene vil i hovedsak kunne hentes ned fra GPN's hjemmesider (se «verktøykassa» på grontpunkt.no) Her finnes aktuelle pressemeldinger, annonser, brosjyrer som kan benyttes til befolkningen, anbefalte tekster og veiledninger, bilder med mer.

Sortere.no er vår viktigste veileder til rett kildesortering av rett emballasje og bør henvises til i all informasjonsvirksomhet. Sortere.no kan tilpasses Kommunens lokale forhold. Kontakt LOOP.no for mer informasjon.

5 ANBEFALINGER TIL INFORMASJON, TILTAK OG PROSEDYRER

5.1 INFORMASJON OVERFOR HUSHOLDNINGENE

Husholdningene er nøkkelen til god kvalitet gjennom sin kildesortering av plastemballasjen. Riktig informasjon til husholdningene og tilbakemelding ved dårlig kvalitet er helt avgjørende både for å oppnå stor grad av utsortering og best mulig kvalitet. Dette kan oppnås ved utvikling av gode websider, apper, tilsendt informasjon til innbyggerne, informativ merking på innsamlingsutstyr og direkte tilbakemeldinger ved henting. Anbefalinger vedrørende utforming og merking av sekker/poser og andre oppsamlingsenheter er angitt i «Verktøykassa».

De viktigste kvalitetstiltak er:

1. Brukertilpasset informasjon som sikrer nødvendig kunnskap, motivasjon og riktig håndtering hos husholdningene.
 - a. Begrunnelse for at kildesortering av plastemballasje er viktig. (eks: hvert kg gjenvunnet plast sparer to kg olje, bedre å material-gjenvinne flere ganger og så energi-utnytte, fremfor å energi-utnytte første gang).
 - b. Motivere til rengjøring av plastemballasje og bruke sunn fornuft: Skitten emballasje er en hygieneutfordring; blir den ikke rengjort eller ren nok skal den i restavfallet. Skitten emballasje ødelegger for ren emballasje når de blandes. Det kan gå opp mot 6 mnd. fra platen leveres til den er materialgjenvunnet og lukt/bakterienivå forverrer seg over tid.
 - c. Beskrivelse av hvilke typer plastemballasje som ønskes kildesortert, hvilke som ikke skal i ordningen og hvordan kildesorteringen skal gjennomføres (kap. 3.1 – 3.4).
 - d. Ren plastemballasje bør legges løst i innsamlingsutstyret og ikke stappet opp i hverandre, da det blir vanskelig å sortere de ulike emballasjene fra hverandre.

- e. Det er ønskelig at posene som legges i innsamlingssekker tømmes i sekken. Gjelder ikke nedgravde løsninger og Optibag-sortering.
 - f. Tilpasset informasjon overfor innflyttere, fremmedspråklige/kulturelle, studenter, bofellesskap mv. kan også være viktig i kvalitetsarbeidet.
2. Beskrivelse/varsling av henteløsninger og leveringsmåte til bringepunkter med tilfredsstillende merking.
 3. Avviksbehandling gjennom avviksmelding fra sjåfør/innsamler med oppfølging.

GPN bidrar i informasjonsarbeidet med nasjonale tiltak og kampanjer. I tillegg kan Kommunen nyttiggjøre seg alle hjelpemidler GPN tilbyr på sine nettsider, se avsnitt 4.4. Videre kan GPN i enkelte tilfeller bistå i lokale tiltak for å forbedre kvaliteten som en oppfølging etter kvalitetsrevisjonen.

5.2 SKRIFTLIGE RUTINER

GPN anbefaler å utarbeide skriftlige rutiner for hele verdikjeden fra informasjonsarbeid, henting hos husholdninger via eventuell sortering/omlastning og pressing/merking til lasting på bil. Dette gjelder også dersom det er mottak for plastemballasje fra husholdninger på gjenvinningsstasjoner. Elementer som bør vurderes ved utarbeidelse av rutiner er:

1. Tilpasse behov

Omfanget av kvalitetsarbeidet bør tilpasses behov og kostnad. Målsettingen bør være å oppnå god og sikker kvalitet til lavest mulig kostnad og innsats. Antall og type avvik kan være en god indikator på om innsatsen er riktig eller må endres.

2. Lokal forankring og involvering av ansatte

Tiltak og rutiner må forankres i lokale forhold. Det er avgjørende at rutiner utformes slik at de kan følges i praksis. Medarbeiderne som utfører det praktiske arbeidet bør involveres i utvikling av rutiner, samt at disse må gis tilstrekkelig kurs og opplæring. I tillegg bør opplegget forankres i ledelsen, som vanligvis har det overordnede ansvaret for at arbeidet gjennomføres.

3. Kunnskap

Kvalitetsarbeidet forutsetter erfarne og dyktige medarbeidere fra planleggere og informasjonspersonell til driftspersonell som kjenner arbeidsprosessene og rutinene.

4. Krav til underleverandører

Kommune må stille minst like store krav til sine underleverandører som til egen virksomhet. Dette innebærer at underleverandør skal ha et kvalitetssystem som inneholder nødvendige rutiner og oppfølging av disse for å sikre krav til kvalitet. Kommune må sørge for å kunne gjennomføre kvalitetsrevisjoner av underleverandør for å forsikre at nødvendige rutiner følges. Kommune bør også vurdere om det er ønskelig at underentreprenør blir gjort ansvarlig for forurensninger som skyldes disse.

5. Måling og evaluering

Måling av oppnådd kvalitet og avviksrapporter i de forskjellige ledd i verdikjeden er nødvendig for evaluering av kvalitetsarbeidet og for å bedre kvaliteten.

5.3 PROSEDYRER FOR PLAST PÅ GJENVINNINGSTASJONER

Plast og plastemballasje som oppstår på gjenvinningsstasjoner er ikke en del av denne avtalen, men kan eventuelt etter nærmere avtale omfattes av andre avtaler og løsninger initiert av GPN. Kun plastemballasje fra husholdninger innlevert i standard gjennomiktig innsamlingssekk iht. sorteringsveiledningen og levert egen særskilt merket beholder på gjenvinningsstasjonen kan inngå i denne avtalen.

Gjenvinningsstasjoner betjener vanligvis både husholdninger og næringsliv og mottar mange ulike plasttyper av ulike størrelser. Det er derfor en utfordring å imøtekomme kvalitetskravene for de ulike plasttypene som mottas på en gjenvinningsstasjon. Valg av løsning og antall fraksjoner (plastkategorier) vil ha betydning for hvilken sammensetning og kvalitet som oppnås.

GPN gir følgende anbefalinger for fraksjoner som samles inn på gjenvinningsstasjoner:

1. **Folie fra næringsliv:** Samles inn i egen enhet og kan avsettes (selges på egenhånd) til aktører som har GPNs næringsavtale for plastemballasje. Dette skal ikke inn i ordinær husholdningsplast.
2. **Hardplastemballasje fra næringsliv:** Samles inn i egen enhet og kan avsettes (selges på egenhånd) til aktører som har GPNs næringsavtale for plastemballasje. Dette skal ikke inn i ordinær husholdningsplast.
3. **EPS (isopor):** Det anbefales at kommunens innbyggere leverer EPS til gjenvinningsstasjonen. EPS samles inn i egen enhet og kan avsettes (selges på egenhånd) til aktører som har GPNs næringsavtale for EPS. Dette skal ikke inn i ordinær husholdningsplast. Dersom Kommunen ikke velger slik løsning kastes all EPS i restavfallet.
4. **Emballasje som har inneholdt farlig avfall:** Er emballasje som har inneholdt farlig avfall (se kap. 3.4) tom og drypptørr (unntatt oljekanner) kan den leveres i fraksjonen hardplastemballasje eller plastemballasje fra husholdninger. Er det produkt-rester av farlig avfall skal dette håndteres som farlig avfall i henhold til gjeldende lover og regler for dette.
5. **Plastemballasje fra husholdninger:** For enkelte kommuner kan det være et godt servicetilbud til abonnentene at det legges til rette for mottak når man har ekstra plastemballasje eller har glemt å sette frem sekk på tømmedag. Det anbefales en liten oppsamlingsenhet tydelig merket til denne fraksjonen. Det må være en forutsetning at det kun benyttes kommunens merkede sekker ved leveringen. Fraksjonen kan da blandes med øvrig plastemballasje innsamlet hos husholdningene, og følge samme kvalitetskriterier og rutiner som beskrevet ellers i veilederen. Løsningen innebærer en fare for kvalitetsavvik, og må følges opp nøye av driftspersonell ved fjerning av feilplasserte avfallstyper.

Oversikt over aktører som har "Næringsavtale for plastemballasje" er tilgjengelig på www.grontpunkt.no eller via direkte-linken: <http://bransjekart.sortere.no/r/gpn>

5.4 PROSEDYRER VED INNSAMLING

Gode innarbeidede rutiner og prosedyrer for innhenting, transport, mottak og pressing er essensielt for en god kvalitet. Under er erfaringsmessig noe av det viktigste å ta hensyn til.

- 1) **Kontroll ved henting/tømming:** Ved henting av utsortert plastemballasje fra husholdninger kan renovatøren oppdage uønsket feilsortering og feil bruk av sekk. Det bør derfor innarbeides rutiner som sørger for at renovatøren etterlater åpenbare avvik på hentestedet, legger igjen melding og rapporterer et avvik, som behandles av Kommunen. Under er eksempel på kvalitetsrutiner ved henting hos/tømming fra husholdning:

1	Formål	Renovatøren skal vurdere om plastemballasjen inneholder grov feilsortering ved henting og unngå kvalitetsforringelse ved levering.
---	--------	--

		Ved tømning av komprimator-biler med flere kammer skal det utøves spesiell aktsomhet for å hindre utilsiktet sammenblanding f.eks. med våtorganisk materiale, glass/metall eller papir.
2	Arbeidsbeskrivelse	Avvik kan oppdages ved: <ul style="list-style-type: none"> • Visuell betraktning av gjennomsiktig sekk for plastemballasje • Vurdering av vekt på sekk • Unngå sammenblanding av fraksjoner ved tømning
3	Avvik	Betydelige mengder som ikke er godkjent plastemballasje – dvs. uønsket plast, tre, papir, metaller, matavfall, hageavfall e.l. Som betydelig regnes: <ul style="list-style-type: none"> • Bruk av sekker som ikke er kommunens standard-sekker • Sekken er uforholdsmessig tung (tyder på ikke-godkjent innhold) • Feilsortering er synlig i betydelig omfang gjennom sekken (eks. EPS, ved-sekk og stroppebånd) • Sekken er ikke knytt ved samlasting med annen fraksjon • Ikke dobbeltknyttede poser ved optiske sorteringssystemer • Pose i sekk hvis krav om bare løst materiale • Søl og sammenblanding av fraksjoner ved tømning
4	Håndtering av avvik på hentested	Sekk/holder med avvik etterlates på hentestedet og merkes med avvikslapp samt rapportering til Kommune og egen arbeidsgiver (renovatøren).
5	Håndtering av avvik på leveringssted	Unngå søl og sammenblanding ved tømning av flere fraksjoner. Avviket løses ved at feil rettes.
6	Registrering av avvik	Avvik registreres i avvikssystemet til renovatøren i henhold til rutine for dette og avvik følges opp.
7	Tiltak	Oppfølging overfor abonnent og/eller innsamler, avhengig av avvikets karakter

- 2) **Optisk sortering og nedgravde løsninger:** Kontroll fra renovatør er vanskelig i renovasjonsløsninger med optisk sortering av småposer fra samleholdere, i avfalls-sug eller nedgravde løsninger. I noen tilfeller kan avvik observeres ved feil innhold, uknyttede poser eller uforholdsmessige tunge poser/holdere. Imidlertid er det viktig å etablere systemløsninger og gode informasjonsopplegg som reduserer muligheten for at forurensninger forekommer i disse innsamlingsløsningene.
- a) **For optisk sortering spesielt** bør det etableres tekniske løsninger i sorteringsanlegget som sorterer bort poser som har feil innhold (posetyper og utsortering på grunn av unormal høy vekt).
- 3) **Samlasting:** Henting av plastemballasje i biler f.eks. i samme kammer som papir, krever spesiell årvåkenhet. Dette gjelder både av husholdning med knytting av sekk, transportør ved innlasting og komprimering samt ved mottakssted for utplukking av sekkene. En slik ordning er omfattende og utgjør fare for kvalitetsavvik og anbefales ikke.
- 4) **Næringsplast:** Samtidig henting av plastemballasje fra både husholdning og næring på samme innsamlingsrute krever særskilte rutiner ved at fraksjonene ikke blandes ved mottak/omlasting og pressing. Det anbefales i tilfellet å benytte egne sekker (gjerne med egen farge) som utsorteres ved levering til mottakssted for å gå i annen varestrøm, men løsningen anbefales ikke.

5.5 PROSEDYRER VED OMLASTING, INTERN TRANSPORT, BALLING, MERKING OG LAGRING

Det er erfaringsmessig risiko for at kvaliteten på plastemballasjen forringes gjennom omlasting, intern transport og balling. I de fleste tilfeller skyldes dette manglende rutiner, opplæring og oppfølging.

De viktigste kvalitetstiltak er:

1. Skriftlige arbeidsrutiner som forhindrer sammenblanding med andre fraksjoner ved mellomlagring, intern transport og renhold rundt presseområdet.
2. Skriftlige rutiner som sikrer utplukking av feil når dette oppdages.
3. Informasjon og opplæring overfor bestillere og renovatørene som håndterer plastemballasjen før, under og etter balling.
4. Merking og lagring av baller i henhold til GPNs krav.
5. Oppfølging av avtaler.

Mange anlegg for mottak/omlastning, balling og lagring håndterer også andre avfallsfraksjoner på samme sted og med samme utstyr. Det kan derfor være risiko for sammenblanding. Sammenblanding kan unngås ved nødvendig rydding og fysiske skiller mellom materialfraksjoner. Merking er derfor viktig, også for senere sporbarhet. Ved bytte av materialfraksjon i lasteutstyr, ballepresse eller losseplass er det særdeles viktig med tømning/rydding.

Ved transport er det også risiko for sammenblanding. Hjullasterskuff/kontainer/lasterom må tømmes helt mellom hver lasteoperasjon av forskjellige fraksjoner. Ved tømning av fler-kammer komprimator-biler er det spesiell risiko for utilsiktet sammenblanding ved tømning/rengjøring.

Når oppgavene utføres av underleverandør bør Kommunen stille krav til kvalitet og rutiner som får konsekvenser ved avvik.

Eksempler på kvalitetsrutiner/avvikshåndtering ved omlasting, intern transport, balling og lagring:

1	Formål / arbeidsbeskrivelse	Sørge for at åpenbare forurensninger fjernes, unngå å tilføre ytterligere forurensninger samt sørge for å identifisere kilden til forurensningen og rapportere avvik.
2	Arbeidsbeskrivelse	Alt utstyr og areal skal tømmes fullstendig før de lastes med plastemballasje fra husholdninger. Dette gjelder: <ul style="list-style-type: none"> • Kontainere / lasterom i bil • Losseplasser • Hjullasterskuffe, -dekk • Ballepresse og området rundt • Etterkontroll og merking av baller
3	Avvik	Tydelige gjenstander som ikke er godkjent plastemballasje – dvs. uønsket plast, tre, papir, metaller, matavfall, hageavfall e.l. Som tydelig regnes: <ul style="list-style-type: none"> • feilsortering er synlig gjennom sekken * • synlige forurensninger ved lossing/lasting * • synlige forurensninger på ferdige baller • baller hvor ikke alle sammenbindingstråder er intakte • snø og is på ferdige baller (baller skal lagres under tak eller presenning)

		*Næringslivsemballasje, dvs. hele sekker fylt med plastfolie, landbruksplast eller annen næringsplast. Særskilte forurensninger og avfallstyper slik som EPS, ved-nett, stroppebånd, EE-avfall og farlig avfall.
4	Håndtering avvik	Når avvik oppdages skal feilen fjernes, aktuell aktør skal følges opp og prosedyrer evt. endres.
5	Registrering av avvik	Avvik registreres og behandles i avvikssystemet i henhold til rutine for dette.

5.6 PROSEDYRE FOR EGENKONTROLL/KVALITETSREVISJON HOS KOMMUNE

Kvaliteten på plastemballasjen bør jevnlig kontrolleres. Resultatene fra kontrollen kan sammenholdes med kvalitetskrav fra GPN og vil være et viktig hjelpemiddel i kvalitetsarbeidet. Forskjellige boområder og innsamlingsløsninger bør undersøkes hver for seg.

For å sikre at kontrollen utføres riktig anbefaler vi å bruke prosedyrer til dette formålet. Samme prosedyre gjelder ved kvalitetsrevisjoner fra GPN.

1	Prøveuttak	Prøver på minst 400 kg tas ut for kontroll. Dette kan skje ved: <ol style="list-style-type: none"> 1. Tilfeldig uttak av en eller flere baller og/eller: 2. Tilfeldig uttak av flere delprøver fra u-ballet lass/lager. 3. Eventuelt fokus på hvilket innsamlingsområde prøven er tatt fra.
2	Veiing	Prøvene veies. Vekt noteres på kontrollskjema. (se vedlegg)
3	Fordeling	Ball sprettes og prøven sorteres over en gulvflate på ca. 10 x 10 meter.
4	Kontroll	Prøven gjennomgås systematisk fra ytterkantene. Alle sekker/poser åpnes og gjennomgås for å oppdage feil som utsorteres, grupperes, registreres og fotograferes.
5	Veiing	Avvik grupperes i (minimum) følgende fraksjoner og veies separat: <ol style="list-style-type: none"> 1. Plastemballasje fra næringsliv. 2. Matrester og tilgriset plastemballasje 3. EPS, ved-nett og stroppebånd. 4. EE-avfall og farlig avfall. 5. Gjenvinnbare plastprodukter fra husholdning. 6. Restavfall 7. Eventuelt andre fraksjoner som er av interesse.
6	Registrering	Alle vektene føres på kontrollskjema.
7	Rapportering	Utarbeides med fokus på eventuelle forbedringstiltak og revidering av rutiner samt Kommunens informasjon